

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 BUDAPEST
Honvéd utca 8. I./2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 20 935 9889

EG-20102022-01

Budapest, 2022. október 20.

Szakértői vélemény

Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Bernáth Dániel műveinek értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a rendelkezésemre átadott dokumentációt, majd felvettem a kapcsolatot a képeket felajánló alkotóval. Ezt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai a szakirodalomban, az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. A szakvélemény alapja a megbízótól kapott dokumentáció és az alkotónál lefolytatott szemle volt. A szemlét 2022. október 20-án-én folytattam le, jelen volt Tűzkő Péter igazságügyi szakértő és az alkotó. A szemlén a műveket megvizsgáltuk, a szemlén készített fotódokumentációt a szakvélemény tartalmazza.

Bernáth Dániel (Debrecen, 1990) a 2010-es években fellépő új nemzedék egyik legismertebb művésze, az új absztrakció egyik legkiválóbb képviselője. Bár nonfiguratív festészete köthető a háború utáni képzőművészet lírai absztrakt és monokróm irányzataihoz, azoknak rusztikus, természetközeli, egyéni változatát teremtette meg. A természet közelségében, mátrai műtermében dolgozó Bernáth művészete egyszerre táplálkozik a konceptuális művészet festészeti vetületeiből és az absztrakció analíziséből.

A korai, *Organimetry* című sorozat (2014–2018) darabjai sajátosan ötvözik az organikus és a geometrikus formarendszereket. A festmények rusztikus, organikus vakkeretei a műterem helyszínéül szolgáló Mátrából származnak, így a táblaképek hullámzó formáiba és kontúrjaiba beleláthatók a hegyvonulatok görbületei, az erdei ösvények és fatörzsek kanyargó vonalai. A képek felületein ugyanakkor harsány ipari színek vetülnek egymásra, és illékony festett keretek olvadnak össze, amelyek képbe komponált képekként is leolvashatók. Az *Organimetry* sorozat műveiben a barkácsesztétika, a colourfield festészetre történő utalások egyesülnek a festői kézjegy kiiktatásából következő személytelenséggel.

A következő, *Mountain Mama* című képciklus (2018–2021) művei az *Organimetry* sorozat kifordításának is tekinthetők. Ezúttal a kép egészének keretei megőrzik egyenes vonalú, geometrikus tisztaságukat, a képmező belseje azonban darabokra hasad. A baltával kettéhasított vakráma lécei az anyag belső törvényszerűségei szerint repednek el a különböző rostok, hajlatok és görcsök mentén, így a képmezőt alkotó számtalan kis méretű kép peremei és hasítékai a fa belső struktúráját

követik. A két félre esett, egymás mellé rendezett falécek felidéznek korábbi ősállapotukat, ez adja a képi tömegek hullámlását, rajziasságát és egyediségét. Bernáth a vonalak és a színelületek közötti optikai és fogalmi feszültséget szervezi absztrakt kompozíciókba, olyan képi minimumokat keresve, amelynek keretei között a létrejött munka ikonná szerveződik. A koncepció fontos pillére, hogy az alkotói folyamatban vannak olyan képalkotó elemek, amelyek a művész alkotói szándékán kívül esnek, így azok esetlegességére kell hagyatkoznia.



Legújabb, *Y* című sorozatában (2021–) az „Y” betű egyrészt az organikus világ felépítésére utal – ahogyan a dolgok növekedésük következtében egyre differenciáltabb alakzatot vesznek fel –, másrészt Bernáth alkotói tevékenysége is kifejeződik benne az egység megbontásának formájában, utalva arra, hogy egy vonal megrajzolásával két (később több) alakzatra osztja a képmezőt. Legújabb munkáiban Bernát egy nem konvencionális, manapság inkább az építőiparral társított anyagot, a ragasztott furnérlemezt használja képi hordozóként. Ezeken a rétegelt falemezekon bontja ki több rétegben képi narratíváit.

Bernáth Dániel 2014-ben diplomázott a Magyar Képzőművészeti Egyetem festő szakán, Bukta Imre osztályában. Ugyanebben az évben elnyerte a Gruber Béla-díjat, 2015-ben az Essl Művészeti Díjat, 2022-ben pedig a STRABAG Artaward díjazottja volt. Rendszeres résztvevője művészeti rezidenciaprogramoknak, legutóbb a spanyolországi Tossa de Marban, a németországi Freisingben és az ausztriai Krems an der Donauban alkotott.

2020 és 2022 között Derkovits Gyula Képzőművészeti Ösztöndíjban részesült. Műveit szinte minden évben bemutatja egyéni kiállításokon budapesti galériákban és kiállítóhelyeken: Art+Text Budapest (2016), LL Platform Project Space (2017), Műtő (2018), Telep (2019), Négyszoba Galéria (2019), Molnár Ani Galéria (Csizik Balázssal, 2020). Rendszeresen állít ki csoportos kiállításokon is, művei szerepeltek a Műcsarnok, a Budapest Galéria, a Tossa de Mar-i Városi Múzeum, a budapesti Vasarely Múzeum, valamint a Ludwig Múzeum tárlatain. Jelenleg Budapesten és a Mátrában él és dolgozik.

A műtárgypiac vizsgálata, referenciák

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Az elmúlt időszakban egyre erősödő piacot látunk a magyar művészet kiemelkedő teljesítményei esetében, mely nem ritkán 200 millió forintot is meghaladó árakat jelenthet. A klasszikus piac vonatkozásában az értéksáv Munkácsy Mihály, Rippl-Rónai József vagy Csontváry Kosztka Tivadar esetében ezt messze meghaladó nagyságú is lehet. Ugyanakkor nagy jelentőségű, múzeumi rangú remekművek rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra. Magyarországon az aktuális kultúrpolitikának, az állami vásárlásoknak és az erősödő gyűjtői érdeklődésnek köszönhetően nagyon jelentős felértékelődés figyelhető meg a nemzeti festészet vonatkozásában. Általánosságban kijelenthető, hogy a magyarországi műtárgypiac – a koronavírus-járvány okozta piaci leállások kivételével – a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészeti piac pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. Az elmúlt évek magyar kulturális sikertörténete a hatvanas–hetvenes évek neo-avantgárd törekvéseinek karrierje. Az aukciósházak utóbbi időben megélénkült aktivitása a háború utáni és kortárs művészet területén pedig újabb vevőket, gyűjtőket vonz erre a területre. A nemzetközi piac legdinamikusabb szegmense a háború utáni és kortárs művek piaca, itt a legmagasabb az árindex növekedése és a teljes forgalom szempontjából is ez az egyik legfontosabb időszak.

A magyar születésű, itthon tanult, de külföldre emigrált művészeink, mint Reigl Judit vagy különösen Hantai Simon elképesztően magas, Hantai esetében akár sokmillió eurós árai az itthon élő művészek, az egész magyarországi kortárs árszínvonalára is pozitívan hat, erősíti a gyűjtők és a befektetési szándékú vásárlók bizalmát a piacon. Mára a világ legfontosabb kánonképző múzeumainak gyűjteményébe eljutottak olyan itthon élő klasszikusai az Iparterv-generációnak, mint Keserü Ilona, Maurer Dóra, Nádler István, Bak Imre vagy Jovánovics György alkotásai, és ez a műkereskedelmi árakban gyakran többszörös áremelkedést jelentett. Nem kérdés, hogy a kelet-európai művészetre irányuló egyre nagyobb nemzetközi figyelem előtérbe helyezheti a fenti művészek későbbi alkotói periódusainak eredményeit is, sőt, a kortársaik művészetét is. A 2019 nyarán nyílt, mintegy másfél évig nyitva tartó Maurer Dóra-kiállítás a londoni Tate Modernben fontos állomása volt ennek a folyamatnak. Nagyon fontos impulzust jelentettek a háború utáni és kortárs piacnak a Virág Judit Galéria tematikus, kifejezetten ezt a szegmenst célzó árverései, ahol már jól látható volt egy addig a klasszikus és modern magyar képzőművészet iránt érdeklődő gyűjtők bekapcsolódása, és ehhez csatlakozott a Kieselbach Galéria, amely 2020 telén nem árverést rendezett, hanem eladásos kiállítását az acb Galériával közösen összerakott kortárs anyaggal egészítette ki, jelentős sikerrel. A nemzetközi piacra az elmúlt évtizedben folyamatosan áramlott a pénz, elsősorban a kiemelkedő, múzeumi rangú művek értek el sokszor elképesztően magas rekordárakat. Jól megfigyelhető az a tendencia, mely nemcsak ezek felkutatására, de körüknek bővítésére is vonatkozik. Ennek része a kelet-európai művészet felértékelődése, a graffiti térhódítása, de még a modern mesterek piacán is bővül a legdrágább művészek listája. Jó példa erre az európai modernizmus eddig második vonalba tartozó mesterei piacra kerülő legjobb műveinek rekordárai vagy az ázsiai, elsősorban kínai mesterek sokszoros áremelkedése is. Az a tény, hogy a Nagyházi Galéria kortárs kiállítóhelyet nyitott, a Virág Judit Galéria már 600 négyzetméterem mutat be programszerűen sokszor kortárs művészetet, a Kieselbach Galéria építi kortárs galériáját, a BÁV és a Pintér Galéria aukciós anyagában egyre több a kortárs művészet körébe sorolható alkotás, azt jelzi, hogy a legfontosabb hazai piaci szereplők ezt a területet látják a legdinamikusabban fejlődőnek, és ez az a terep, ahol még remekművek a legnagyobb sűrűségben érhetőek el.

A hazai és a globális műkereskedelemről elmondható, hogy kiemelkedő évet zárt 2021-ben. A világ vezető aukciósházainak eredményei alapján a globális piac nemcsak a pandémia előtti szintre tért vissza, de a valaha volt legjobb évét produkálta. A magyar piacon is az általános árszínvonal emelkedése mellett újabb életműrekordok és aukciós csúcsok születtek a 2021-es és a 2022. első félévi aukciós szezonban: Rippl-Rónai József, Vaszary János vagy Csontváry Kosztka Tivadar azok a művészek, akiknek árai meghatározzák a piacot, az ő csúcsáraik az egész piac általános árszínvonalára is jelentős hatást gyakorolnak. Csaknem egy évtized után megdőlt a hazai aukciós rekord, és amíg 2020-ban egyetlen alkotás leütési ára sem érte el a százmillió forintos határt, 2021-ben a legdrágábban értékesített tíz festmény ára 110 és 460 millió forint között mozgott. Csontváry-Kosztka Tivadar *Titokzatos sziget* című festményének 460 millió forintos tavalyi leütése csaknem megduplázta az addigi (ugyancsak Csontváry által tartott) 240 millió forintos rekordot. A második helyen, életműrekordot jelentő 280 millió forinttal, Rippl-Rónai József *Fésülködő nő* című festménye végzett a Kieselbach Galéria aukcióján.

A koronavírus-járvány magával hozta az online aukciók és a hibrid árverések térnyerését a hazai piacon is, ami egyfelől a gyűjtői, vásárlói kör kiszélesedését eredményezte, másfelől a kínálati oldalon is megkönnyítette a belépést az új szereplők számára. A tavalyi évben nemcsak az általános képzőművészeti árverések száma nőtt, de a kortárs művekre fókuszáló aukciók száma is. Ezen a piacon különösen gyorsan bővült a kínálat és a kereslet, és jelentősen nőttek az árak is: bár a pandémia előtti utolsó évhez, 2019-hez képest a tíz legdrágább mű átlagára csaknem megduplázódott és számos életműrekord született ebben a szegmensben, a legmagasabb áron értékesített tételek közé 2021-ben sem került be élő művész munkája. A legdrágább élő magyar művészek névsora kevés változást mutat az előző évekhez képest: 2021-ben Bak Imre 4, Lakner László 3, Maurer Dóra 2, míg Ilona Keserü Ilona és Nádler István 1-1 műve teszi ki a legmagasabb áron, hazai aukción eladott, élő művészek munkáinak listáját. A legmagasabb áron, 55 millió forintért Ilona Keserü Ilona *Marilyn és a tenger* című alkotása kelt el a

Virág Judit Galéria kortárs aukcióján. Magyar, jelenleg is aktív művész ilyen összegű leütést még sosem ért el árverésen. A második helyen Bak Imre *Geometrikus kalligráfiája* szerepel 42 millió forintos leütéssel.

Az online kereskedelem egyre nagyobb szeletet hasít ki a piacból, és ez nemcsak az aukciók széleskörű elektronikus hozzáférését jelenti, de az internetes kereskedelmi portálok forgalma is folyamatosan, jelentős értékben emelkedik. Az ukrán–orosz háború és az energiakrízis műtárgypiacra gyakorolt hatása egyelőre inkább pozitívnak értékelhető. az árveréseken nagy volt a vásárlási kedv, a rendkívül magas infláció következtében megfigyelhető bizonytalanság a műtárgypiac irányába is mozdítja a befektetőket. A Frieze Masters vásáron, mely a világ egyik legrangosabb műkereskedelmi eseménye, három háború utáni és kortárs magyar művész szerepelt önálló standdal, ez szintén erősíti a bizalmat a magyar művészetben.

A szakértői értékmeghatározás módszere

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található, valamint a forgalmazóknál lefolytatott szemléken összegyűjtött adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál felhasználtam a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzában az artportal.hu és a wikipedia.hu vonatkozó szócikkait is használtam. A forgalmi érték meghatározásánál figyelembe vettem az alkotó elhelyezkedését a magyar művészeti kánonban és a művek elhelyezkedését a művész életművében. A megállapított forgalmi értékeket befolyásolta a művek témája, mérete, technikája. Megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét. A művek állapota szintén fontos tényező volt az érték kialakításánál. A szakvéleményben szereplő művek a lefolytatott szemlén kifogástalan állapotban voltak, a kopásnak látszó hiányok a festési technikából adódnak.

Bernáth Dániel nonfiguratív festészete mélyen beágyazott a háború utáni festészet lírai absztraktnak nevezhető irányzatába. A fiatal művész az elmúlt években generációjának egyik legfontosabb hangjává vált, nemcsak a 2015-ös Essl Művészeti Díj és a 2022-es STRABAG Művészeti Díj elnyerése, illetve az Esterházy Művészeti Díjra való többszöri jelölése miatt, hanem főként konzekvens, az új absztrakcióhoz köthető művészeti programjának köszönhetően. Az organikus világhoz fűződő művészete egyszerre táplálkozik a konceptuális művészet festészeti vetületeiből, az absztrakció analíziséből és a színmezőfestészet kortárs tanulságaiból. Bernáthot a táblaképnek mint műformának az újraépítése, illetve az absztrakt festészet eljárásainak és hagyományainak az újragondolása foglalkoztatja. A kép hagyományos tárgyi dimenzióihoz képest művészetében a kép elvont és konkrét fizikai határai bomlanak meg annak érdekében, hogy Bernáth a táblakép, a „képtárgy” státusáról gondolkodjon. **A vizsgált művek az életmű jellegzetes és kitűnő minőségű alkotásai. A mellékletben szereplő művek együttes alsó becsértékét 3 millió forintban, felső becsértékét 4 millió forintban határozom meg. A szakvéleményben szereplő művek Bernáth Dániel eredeti, hiteles, sajátkezű művei. A becsült forgalmi érték nem tartalmazza az alkotások adás-vételi tranzakciója során esetlegesen felmerülő adó, díj és járulék terheket, valamint a szállítási, biztosítási, állagmegóvási, elhelyezési költségeket. A művek a Miniszterelnökség védett kulturális javakat tartalmazó adatbázisában nem szerepelnek. Az elérhető adatok alapján a mellékletben szereplő alkotások mindegyike forgalomképes, egyik darab sem lelhető fel az eltűnt, lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javakat tartalmazó adatbázisban.**

Felhasznált irodalom:

Fehér Dávid: Felhasított monokrómia. Bernáth Dániel új műveiről. *Balkon*, 2019. 26. évf. 11-12. sz. 35–38.

<https://alkotomuveszet.hu/CMS/Muveszek/bernath-daniel/6>

<https://www.bernathdaniel.com/>